

OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätöstiedote
1.1.2016–31.12.2016

OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätöstiedote 1.1.–31.12.2016

- Konsernin tulos ennen veroja oli 504 miljoonaa euroa (625). Oman pääoman tuotto oli 10,4 % (14,8).
- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja pieneni 260 miljoonaan euroon (334) sijoitustoiminnan nettotuottojen laskettua. Luottokanta kasvoi katsauskaudella 9,7% 18,0 miljardiin euroon (16,4). Kulu-tuotto-suhde oli 32,8 prosenttia (27,4).
- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja pieneni 231 miljoonaan euroon (267) sijoitustoiminnan nettotuottojen laskettua. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 87,6% (87,3).
- Muun toiminnan tulos ennen veroja oli 13 miljoonaa euroa (23). Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.
- CET1-vakavaraisuus oli 14,9 % (14,1). Tavoite on 15 %.
- Taloudelliset tavoitteet päivitettiin OP 2016 -strategian mukaiseksi.
- Vuoden 2017 näkymät: OP Yrityspankki -konsernin tuloksen ennen veroja vuonna 2017 odotetaan jäävän saman tasoiseksi tai pienemmäksi kuin vuonna 2016.

	1-12/2016	1-12/2015	Muutos, %
Tulos ennen veroja, milj. €			
Pankkitoiminta	260	334	-22,1
Vahinkovakuutus	231	267	-13,2
Muu toiminta	13	23	-44,5
Konserni yhteensä	504	625	-19,4

Tuloksen vertailulukuna on käytetty vuoden 2015 vastaavien jaksojen jatkuvien toimintojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty vuoden 2015 lopun tilannetta, ellei toisin mainita.

Taloudelliset tavoitteet	1-12/2016	1-12/2015	Tavoite
Asiakaskokemus, NPS (-100-+100)	58		70, yli ajan 90
CET1-vakavaraisuus, %	14,9	14,1	15
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	17,0	21,6	22
Nykyliiketoiminnan kulut, milj. €	471	475	Kulutaso 2019 alle 2015 tason
Osinkosuhde tilikauden tuloksesta, % *	50,4	30	50

* Hallituksen esitys

OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätöstiedote 1.1.–31.12.2016

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö	3
Konsernin tulos	4
Keskeiset tapahtumat tammi-joulukuussa.....	5
Konsernin vakavaraisuus	6
Luottoluokitukset	7
Riskienhallinta	8
Konsernin riskiasema.....	8
Segmenttien tulos	11
Pankkitoiminta.....	11
Vahinkovakuutus.....	13
Muu toiminta.....	15
Konsernin rakennejärjestelyt.....	16
Henkilöstö ja palkitseminen.....	16
Investoinnit ja kehittäminen.....	16
Hallinnointi ja johto	16
OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsittelemisestä.....	17
Vuoden 2017 näkymät.....	17
Tuloslaskelma.....	18
Laaja tuloslaskelma.....	18
Tase	19
Oman pääoman muutoslaskelma	20
Rahavirtalaskelma	21
Segmenttikohtaiset tiedot.....	22
Liitetaulukot.....	24

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu jatkui vuonna 2016 verkkaisena. Euroalueen talous kasvoi hieman edellisvuotta vähemmän. Epävarmuus talouden näkymistä lisääntyi kesällä, kun Britanniassa äänestettiin EU:sta eroamisen puolesta. Luottamus talouteen koheni kuitenkin jälleen loppuvuoden aikana, ja merkit talouden elpymisestä lisääntyivät.

Euroalueen inflaatio jäi etenkin alkuvuonna vähäiseksi. Euroopan keskuspankki (EKP) laski maaliskuussa ohjauskorkonsa nolnaan ja talletuskorkonsa -0,4 prosenttiin. Lisäksi EKP laajensi arvopapereiden osto-ohjelmaansa. Euribor-korot laskivat edelleen hieman EKP:n toimien seurauksena. Pitkät korot nousivat vuoden lopulla, mutta jäivät vuoden alkua matalammalle.

Suomen talous alkoi vähitellen elpyä. Rakentaminen kasvoi vahvasti ja myös kulutus kasvoi hyvää vauhtia. Viennin kehitys oli edelleen vaisua. Työttömyys kääntyi laskuun, ja kotitalouksien luottamus vahvistui selvästi vuoden lopulla. Inflaatio oli edelleen hidasta. Asuntomarkkinat piristyivät, ja asuntojen hinnat nousivat maltillisesti.

Luottamus talouden näkymiin on vahvistunut niin Suomessa kuin vientimarkkinoilla. Suomen talouden kasvun arvioidaan jatkuvan vuonna 2017 rauhallisena aiempaa laajemmalla pohjalla. EKP on ilmoittanut jatkavansa elvyttävää politiikkaa myös vuonna 2017. Linjauksen mukaan ohjauskorot säilyvät matalina koko vuoden.

Kotitalousluottojen kasvu jatkui vuonna 2016 noin kolmen prosentin vauhdilla. Uusien nostettujen asuntolainojen korkojen lasku pysähtyi loppuvuonna. Kotitalouksien asuntolainakannan kesikorko Suomessa on euromaiden matalin. Asuntoyhteisö- ja yrityslainojen kasvu hidastui edellisvuoden vastaavasta ajanjaksosta. Muutoksen taustalla on etenkin yrityslainojen heikentynyt kehitys.

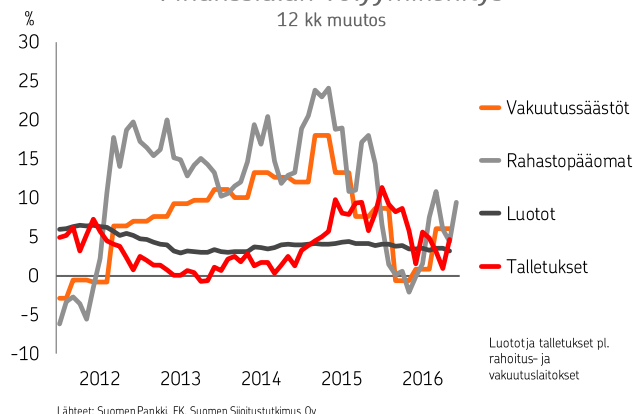
Talletuskanta kasvoi edellisvuotta hitaammin. Kotitaloustalletuskannan kasvu kiihtyi, mutta julkisyhteisö- ja yritystalletusmarkkina rauhoittui selvästi edellisvuoden kasvupyrähdyksen jälkeen.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo kasvoi vuonna 2016 lähes 10 prosentilla. Myönteinen markkinakehitys piristi kysyntää loppuvuodesta, mutta rahastojen nettomerkintöjen kasvu jäi kuitenkin edellisvuotta heikommaksi. Henkivakuutusten maksutulo jäi 30 prosenttia edellisestä vuodesta.

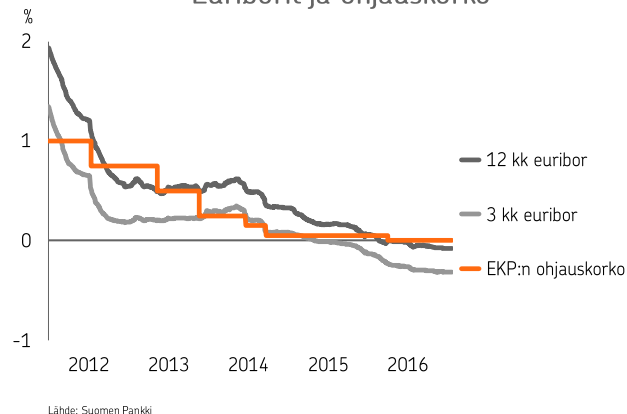
Suomeen rekisteröityjen vahinkovakuutusyhtiöiden maksutulo kasvoi viime vuonna 1,0 prosenttia. Maksettujen korvausten määrä lisääntyi samana aikana 5,5 prosenttia.

.

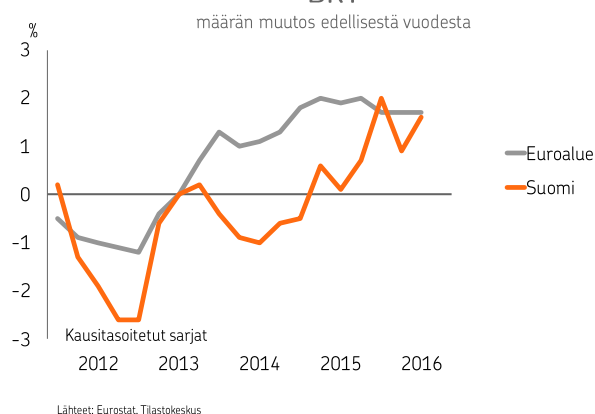
Finanssialan volyymikehitys

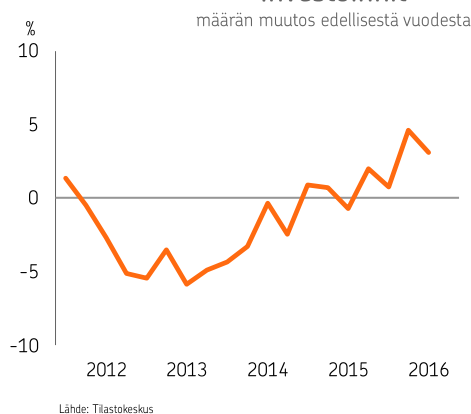
Euriborit ja ohjauskorko

BKT

Investoinnit

Konsernin tulos

Milj. €	1-12/2016	1-12/2015	Muutos, %	10-12/ 2016	10-12/ 2015	Muutos, %
Korkokate	228	220	3,6	50	56	-9,6
Vakuutuskate	534	507	5,2	135	124	9,1
Nettopalkkiotuotot	-4	37		-14	6	
Sijoitustoiminnan nettotuotot	247	319	-22,5	94	47	97,6
Liiketoiminnan muut tuotot	33	29	12,4	3	8	-68,6
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	-2	0		-2	0	
Tuotot yhteensä	1 037	1 113	-6,7	266	242	10,0
Henkilöstökulut	162	155	4,3	42	39	6,4
Poistot ja arvonalentumiset	51	49	4,2	14	13	7,7
Liiketoiminnan muut kulut	281	253	11,0	82	68	19,5
Kulut yhteensä	494	457	8,0	137	120	14,0
Saamisten arvonalentumiset	37	29	26,9	23	9	
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	2	2	12,3	0	0	10,2
Tulos jatkuvista toiminnoista ennen veroja	504	625	-19,4	105	112	-6,3
Tulos lopetetuista toiminnoista ennen veroja*		26			9	
Tulos ennen veroja yhteensä	504	652	-22,6	105	121	-13,2

* OP Yrityspankki Oyj:n osittaisjakautumisessa 30.12.2015 OP Osuuskunnalle siirrettiin varallisuudenhoitoon, korttiliiketoimintaan ja kiinteistövarainhoitoon liittyvät toiminnot.

Tammi-joulukuu

Konsernin tulos ennen veroja oli 504 miljoonaa euroa (625). Tuotot laskivat 6,7 prosenttia ja kulut kasvoivat 8,0 prosenttia. Tuotot laskivat sekä pankkitoiminnassa että vakuutustoiminnassa. Vaikka korko- ja vakuutuskate kasvoivat vertailukaudesta, tuottoja pienensivät sijoitustoiminnan nettotuottojen ja nettopalkkiotuottojen lasku.

Korkokate kasvoi matalasta korkotasosta huolimatta 228 miljoonaan euroon (220). Luottokanta kasvoi vertailukaudesta 9,7 prosenttia ja keskimarginaali kasvoi 1,41 prosenttiin (1,38).

Vakuutuskate vahvistui 5,2 prosenttia ja oli 534 miljoonaa euroa (507). Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 1,6 prosenttia vertailukaudesta henkilöasiakkaiden vakuutusmaksutuottojen kasvettua. Korvauskulut pienenevät hieman vertailukaudesta.

Nettopalkkiotuotot olivat -4 miljoonaa euroa (37). Palkkiotuotot olivat vertailukautta pienemmät ja palkkiokuluja kasvattivat katsauskauden alusta ryhmän sisäisen toimintamallin muutoksen seurauksena jäsenpankeille maksetut palkkiot. Toimintamallin muutosta on kuvattu tarkemmin liiketoimintasegmenttien tuloksissa. Palkkiotuottoja laski arvopaperivälityksen palkkiotuottojen pienentyminen #Suominousuun-hankkeeseen kuuluvan Sijoita Suomeen -avauksen seurauksena. Myös arvopapereiden liikkeeseenlaskusta ja luotonannosta saadut palkkiotuotot pienenevät.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 247 miljoonaa euroa (319). Arvopaperikaupan nettotuotot kasvoivat 24 miljoonaa euroa ja myytävissä olevien varojen saamistodistusten myyntivoitot kasvoivat 22 miljoonaa euroa. Toisaalta myytävissä olevien varojen nettotuottoja laskivat oman pääoman ehtoisten instrumenttien myyntivoittojen pienentyminen 92 miljoonalla eurolla sekä vertailukautta pienemmät osinkotuotot. Vertailukauden osinkotuottoja kasvattivat OP Ryhmään kuuluvilta yhteisöiltä saadut osingot, joita ei kerry enää vuonna 2015 tehtyjen konsernirakennemuutosten jälkeen OP Yrityspankki - konsernille. Sijoitustoiminnan nettotuotot sisälsivät arvonalentumisia yhteensä 16 miljoonaa euroa (9).

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 33 miljoonaa euroa (29). Tuottoja kasvattivat ryhmän muilta luottolaitoksilta veloitetut keskitetyn likviditeettireservin kustannukset sekä ryhmän sisäisen toimintamallin muutoksen seurauksena jäsenpankeilta saadut palvelumaksut, joita alettiin veloittaa katsauskauden alusta.

Kokonaiskulut kasvoivat ja olivat 494 miljoonaa euroa (457). Henkilöstökulut kasvoivat vertailukaudesta 4,3 prosenttia henkilöstömäärän kasvun seurauksena ja ICT-kulut 29,2 prosenttia lähinnä vahinkovakuutuksen ICT-kulujen kasvettua.

Saamisten arvonalentumiset olivat 37 miljoonaa euroa (29). Niiden osuus luotto- ja takauksennasta oli 0,18 prosenttia (0,15).

Käyvän arvon rahasto ennen veroja kasvoi 95 miljoonaa euroa ja oli kauden lopussa 245 miljoonaa euroa positiivinen (150).

Loka-joulukuu

Tulos ennen veroja oli 105 miljoonaa euroa (112). Tulosta heikensi kulujen ja arvonalentumisten kasvu, vaikka tuotot kasvoivat 10,0 prosenttia vertailukaudesta. Tuottoja paransi vertailukautta parempi vakuutuskatte sekä sijoitustoiminnan nettotuottojen tulos. Palkkiokulujen kasvu ryhmän sisäisen toimintamallin muutoksen seurauksena käänsi nettopalkkiotuotot negatiiviseksi. Sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvattivat arvopaperikaupan nettotuotot ja myytävissä olevien varojen saamistodistusten myyntivoitot.

Kulut yhteensä olivat 137 miljoonaa euroa (120). Kuluja kasvatti lähinnä ICT-kulujen kasvu. Henkilöstökulut kasvoivat 6,4 prosenttia.

Keskeiset tapahtumat tammi-joulukuussa

OP 2016 -strategia

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvisti kesäkuussa OP Ryhmän strategian ja ryhmätasoiset strategiset tavoitteet. Uuden strategian mukaisesti OP Ryhmän tavoitteena on muuttua asteittain puhtaasta finanssitoimijasta digitaalisen ajan monialaiseksi palveluyritykseksi, jolla on vahva finanssiosaaminen. Strategiassa korostuu asiakaskokemuksen kehittäminen palveluita ja toimintoja digitalisoimalla. Liiketoimintaa laajennetaan kasvattamalla muun muassa terveys- ja hyvinvointiliiketoimintaa.

OP 2016 -strategian seurauksena myös OP Yrityspankin taloudelliset tavoitteet päivitettiin joulukuussa. Numeeriset tavoitteet asetettiin vakavaraisuudelle (CET1), kannattavuudelle (taloudellisen pääomavaateen tuotto), tehokkuudelle (nykyliiketoiminnan kulut), osinkosuhteelle sekä asiakaskokemukselle, jota mitataan asiakaskokemusmittarilla (suosittelemalukkuutta mittaava Net Promoter Score, NPS-luku).

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityspyyntö

OP Ryhmä on toimittanut vastauksensa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta vuonna 2015 saatuun selvityspyyntöön. Viranomaiset selvittävät OP Ryhmän markkina-asemaa vähittäispankkipalveluissa ja vahinkovakuutus tuotteiden hinnoittelua. Asia on edelleen viranomais selvityksessä.

EKP:n kohdennettu rahoitusoperaatio TLTRO-II

EKP tarjoaa euroalueen luottolaitoksille neljä kohdennettua neljän vuoden mittaista pitempiaikaista rahoitusoperaatiota (TLTRO-II), joilla se pyrkii ensisijaisesti tukemaan kasvua.

Pankit voivat lainata TLTRO-II-operaatioista määrän, joka vastaa enintään 30 prosenttia niiden vuoden 2016 tammikuun lopun lainakannasta euroalueen yrityksille ja kotitalouksille lukuun ottamatta kotitalouksien asuntolainoja. Ylläpitääkseen vahvaa kasvua OP Yrityspankki osallistui TLTRO-II-operaatioon yhteensä 3 miljardilla eurolla.

Pääomallainan takaisinosto

Syyskuussa OP Osuuskunta tiedotti tutkivansa mahdollisuutta ostaa OP Yrityspankki Oyj:n 30.11.2005 liikkeeseen laskemaa 40 miljoonan euron eräpäivätöntä pääomallainaa markkinoilta osittain tai kokonaan. Mahdolliset ostot eivät olisi vaikuttaneet OP Yrityspankin vakavaraisuuteen. OP Osuuskunta ei toteuttanut ostoja.

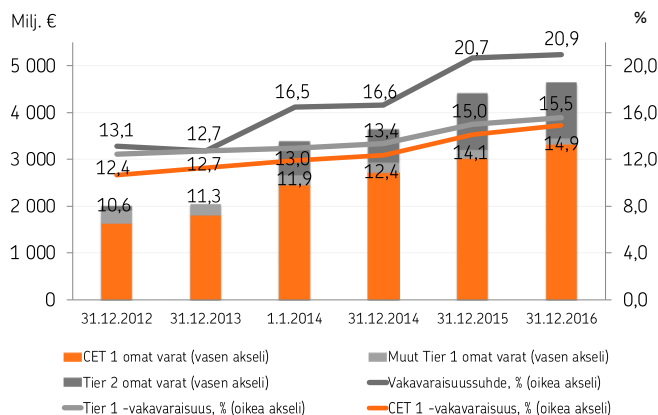
Pk-yrityksille suunnatut rahoitusohjelmat

Maaliskuussa OP Yrityspankki allekirjoitti Euroopan investointirahaston (EIR) kanssa sopimuksen 150 miljoonan euron rahoituksesta pk-yritysten innovaatioiden ja kasvun vauhdittamiseen. Sopimuksen puitteissa OP Yrityspankki voi myöntää innovatiivisille pk-yrityksille uusia luottoja, joihin EIR antaa 50 prosentin riskinjakotakauksen. Pk-yritysten kiinnostus rahoitusta kohtaan on ollut suurta. Yli 50 yritystä on tähän mennessä hyödyntänyt rahoitusta ja luottoja on myönnetty jo noin kolmasosa 150 miljoonan euron ohjelmasta.

Tammikuussa 2017 OP Yrityspankki laajensi välittäjärooliaan allekirjoittamalla uuden sopimuksen rahoituksesta liittyen Suomen valtion, EIP-ryhmän ja Euroopan komission yhteiseen pk-yritysaloitteeseen. Uuden ohjelman kautta OP Yrityspankki voi rahoittaa 150 miljoonalla eurolla alle 250 henkilöä työllistäviä pk-yrityksiä. Rahoittamalla pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joilla on kasvupotentiaalia, OP Yrityspankki on mukana tukemassa tulevaisuuden talouskasvua ja työllisyyttä.

Konsernin vakavaraisuus

Omat varat ja vakavaraisuus

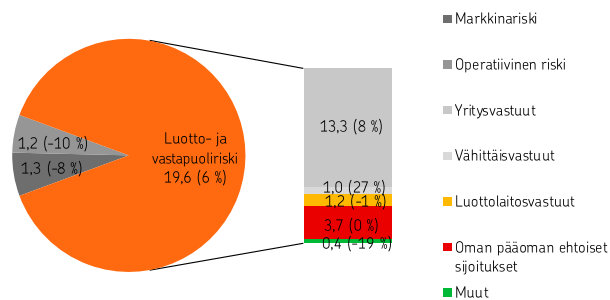
Konsernin CET1-vakavaraisuus oli katsauskauden lopussa 14,9 prosenttia (14,1). Konsernin tavoite CET1-vakavaraisuudelle on 15 prosenttia.

Luottolaitostoinnin vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteeseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus nostaa käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 10,5 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 7 prosenttiin.

Ydinpääoma oli katsauskauden lopussa 3,3 miljardia euroa (3,0). Ydinpääomaa kasvattivat Pankkitoiminta- ja Muu toiminta - segmenttien tulos ja vakuutusyhtiöiden osingot.

Kokonaisriski oli katsauskauden lopussa 22,1 miljardia euroa (21,3), eli 3,8 prosenttia suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Luottoriskin keskimääräiset riskipainot pysyivät edellisen vuodenvaihteen tasolla. Oman pääoman ehtoihin sijoituksiin sisältyy konsernin sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 3,7 miljardia euroa.

Kokonaisriski 31.12.2016, yhteensä 22,1 mrd. € (muutos vuoden alusta 4 %)

OP Yrityspankki -konserni kuuluu OP Ryhmään, jonka vakavaraisuutta valvotaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan.

Osana OP Ryhmää OP Yrityspankki sai lokakuussa 2015 Euroopan keskuspankilta (EKP) luvan käsitellä rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset riskipainotettuina erinä aiemman käytännön mukaisesti. Vakuutusyhtiösijoituksiin sovellettava menetelmä johtaa noin 280 prosentin riskipainoon.

Vuoden 2016 alusta OP Ryhmälle tuli voimaan muuta rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävää luottolaitosta (O-SII) koskeva 2 prosentin lisäpääomavaatimus. O-SII-vaatimus ei koske OP Yrityspankkia. Finanssivalvonta päätti joulukuussa 2016 edelleen olla asettamatta pankeille syklistä vähentävää lisäpääomavaatimusta. Finanssivalvonta kuitenkin jatkaa asuntolainojen 10 prosentin riskipainoalarajan valmistelua, millä sen mukaan pyritään varautumaan kasvaneeseen järjestelmäriskiin. Riskipainoalarajalla ei olisi olennaista vaikutusta OP Yrityspankin vakavaraisuuteen.

OP Ryhmä on EKP:n valvonnassa. EKP on asettanut vuonna 2015 OP Ryhmälle luottolaitoslain mukaisen harkinnanvaraisen lisäpääomavaatimuksen osana valvojan arvion (SREP) liittyvää prosessia. Ydinpääomien vaatimukset lisättyä harkinnanvaraisella lisäpääomavaatimuksella oli 9,75 prosenttia ja O-SII-lisäpääomavaatimuksella lisättyä 11,75 prosenttia vuoden 2016 lopussa. OP Ryhmän vahva vakavaraisuusasema ja korkea vakavaraisuustavoite huomioiden harkinnanvaraisella lisäpääomavaatimuksella ei ole käytännön vaikutusta OP Ryhmän tai OP Yrityspankin vakavaraisuusasemaan tai liiketoimintaan. Vuotta 2017 koskevan SREP-lisäpääomavaatimuksen määrittely on muuttunut, eikä siten ole täysin vertailukelpoinen aikaisemman vaatimuksen kanssa. EKP:n asettama 1.1.2017 voimaan tullut lisäpääomavaatimus (P2R) on 1,75 prosenttia. Lisäpääomavaatimus huomioiden OP Ryhmän uusi vakavaraisuuden minimitaso on CET1-vakavaraisuudelle 10,75 prosenttia ja vakavaraisuussuhteelle 14,25 prosenttia. EKP:n asettama uusi minimitaso kasvattaa rava-vakavaraisuuden pääomavaatimusta, joten rava-suhdeluku laskee lisäpääomavaatimuksen myötä 16 prosenttiyksikköä. Lisäksi EKP on määrittänyt vakavaraisuusohjeistuksen (P2G), jonka määrä on 1,0 prosenttia ja jonka rikkoutuminen ei vaikuttaisi esimerkiksi voitonjakoon. Tämä ohjeistus mukaan lukien CET1-

vakavaraisuusvaade on 11,75 prosenttia. OP Ryhmän vakavaraisuus ylittää uuden minimitason selvästi. EKP:n harkinnanvarainen lisäpääomavaatimus ei koske OP Yrityspankkia.

EKP on kiinnittänyt huomiota OP Ryhmän luottoriskimallien validointiprosessin puutteisiin. EKP voi määrätä havaitsemiensa puutteiden johdosta ryhmälle seuraamuksia. Seuraamuksena voi olla esimerkiksi vakavaraisuuslaskennassa käytettävien riskipainojen nostaminen määrääjäksi. Asian käsittely on EKP:ssä kesken, ja lopullista EKP:n päätöstä asiasta odotetaan vuoden 2017 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. OP Ryhmä on käynnistänyt korjaavat toimenpiteet puutteiden poistamiseksi, ja kaikki myöhästyneet validoinnit ovat valmistuneet. Validointien perusteella ei ilmennyt tarpeita tehdä olennaisia muutoksia käytettyihin luottoriskimalleihin tai riskipainoihin.

Vuoden 2015 alussa tuli voimaan sääntelyä, joka koskee luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua. Tämän lisäksi kesällä 2016 viranomaistaholta tuli tarkentavaa ohjeistusta näiden säännösten soveltamisesta. Kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board). Kriisinratkaisuviranomainen on määrittämässä kriisinratkaisulain mukaisten velkojen minimimäärää OP Ryhmän tasolla.

Vahinkovakuutus

Vakuutussektorin vakavaraisuussäännökset muuttuivat vuoden 2016 alussa. Vakuutussektorin Solvenssi II -säännösmuutoksilla pyritään parantamaan vakuutusyhtiöiden omien varojen laatua, parantamaan yhtiöiden omaa riskienhallintaa, lisäämään pääomavaateen riskiperusteisuutta ja yhtenäistämään vakuutussektorin vakavaraisuussäännöksiä Euroopassa.

Vahinkovakuutuksen Solvenssi II

Milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Omat varat, milj. €*	983	1 105
Pääomavaade, milj. €*	687	698
Solvenssisuhde, % *	143	158
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsääntöä)	127	139

*siirtymäsäännökset huomioiden.

Luottoluokitukset

OP Yrityspankki Oyj:n luottoluokitukset 31.12.2016

Luokitus-laitos	Lyhyt varain-hankinta	Näkymä	Pitkä varain-hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Vakuutus Oy:n luottoluokitukset 31.12.2016

Luokituslaitos	Luottoluokitus	Näkymä
Standard & Poor's	A+	Vakaa
Moody's	A3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä ja OP Vakuutus Oy:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service Ltd:stä. Yhtiöiden luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

OP Yrityspankki Oyj:n ja OP Vakuutus Oy:n luottoluokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella. Standard & Poor's vahvisti heinäkuussa ja marraskuussa 2016 OP Yrityspankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen AA- ja lyhyiden luottojen luokituksen A-1+ sekä OP Vakuutus Oy:n luottoluokituksen A+. S&P muutti marraskuussa 2016 molempien yhtiöiden näkymät negatiivisista vakaiksi. Näkymien muuttamisen taustalla oli suomalaisten pankkien toimintaympäristöä kuvaavan BICRA:n (Banking Industry Country Risk Assessment) trendin paraneminen negatiivisesta vakaaksi Suomen talouden vaihteittaisen elpymisen seurauksena.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinotto-kykyyn.

OP Yrityspankki -konsernin toiminnan merkittävimmät riskit ovat luottoriski, markkinariski, likviditeettiriski, vakuutusriski ja keskittymäriski. Strategiset riskit, maineriski ja operatiiviset riskit (ml. compliance-riski) liittyvät olennaisesti kaikkiin liiketoimintoihin.

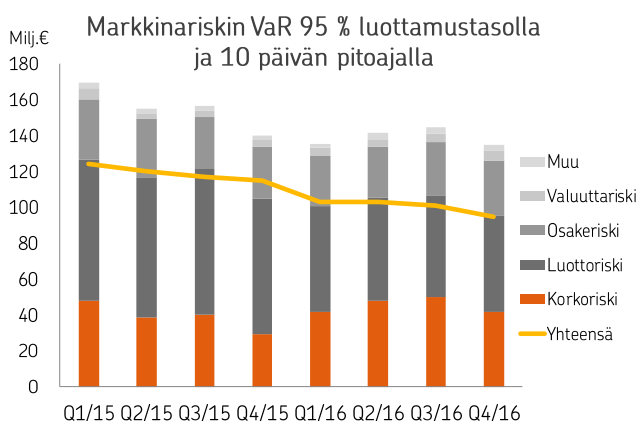
Konsernin riskiasema

Konsernin liiketoiminnan keskeiset riskit liittyvät yleisen taloudellisen toimintaympäristön ja sijoitusmarkkinoiden kehitykseen.

Vahva riskinotto-kyky ja maltillinen tavoiteriskitaso pitivät luottoriskiaseman vakaana.

Konsernin rahoitus- ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä.

Konsernin markkinariskiasema oli katsauskaudella vakaa. Markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopussa 95 miljoonaa euroa (115). VaR-tunnusluku sisältää vahinkovakuutusyhtiön kokonaistaseen, trading-toiminnan ja muun toiminnan likviditeettireservin sekä sisäisen pankin korkoposition.

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan maltillisella tasolla. Toiminnan ja palveluiden kehittämisen nopeus asettaa kuitenkin lähivuosina riskienhallinnalle lisähaasteita. Toteutuneista operatiivisista riskeistä aiheutui noin 0,4 miljoonan euron (1) kustannukset vuonna 2016.

Etuuspoijaisten eläkejärjestelyiden riskit liittyvät korko- ja markkinariskien, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä elinajanodotteen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään. Katsauskaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etuuspoijaisten eläkejärjestelyiden nettovelan kasvu pienensi katsauskauden laajaa tulosta ennen veroja 79 miljoonaa euroa. Vertailukaudella etuuspoijaisten eläkejärjestelyiden nettovelan pienentyminen paransi laajaa tulosta ennen veroja 64 miljoonaa euroa.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariskit.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Ongelmasaamisten yhteismäärä oli 198 miljoonaa euroa (184). Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisia sekä saamisia, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto. Lainanhoitojoustopot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikkeuksista. Arvonalentumisten määrä pysyi alhaisena ja oli 0,18 prosenttia (0,15) luotto- ja takauksista.

Pankkitoiminnan kokonaisvastuut (ml. johdannaisten asiakaskaupat) olivat 31,2 miljardia euroa (30). Luottokelpoisuudeltaan parhaiden luottoluokkien 1–5,5 osuus kokonaisvastuista pois lukien kotitaloudet oli 68 prosenttia (71). Heikoimpien luottoluokkien 11–12 osuus oli 0,7 prosenttia (0,6). Pankkitoiminnan kokonaisvastuista yritysasiakkaiden (ml. asuntoyhteisöt) vastuut muodostivat 81 prosenttia (78). Yritysasiakkaiden vastuista investointitasolle (luottoluokat 1–5,5) luokiteltujen vastuuden osuus oli 65 prosenttia (69) ja kahden heikoimman luottoluokan vastuut olivat 195 miljoonaa euroa (162) eli 0,8 prosenttia (0,7). Elokuussa otettiin käyttöön yritysasiakkaiden päivitetty luottoluokittelustaiteikko, mikä vaikutti yritysasiakkaiden vastuuden luokituksiin. Vertailutietoja ei ole oikaistu.

Pankkitoiminnan kokonaisvastuut vastapuolittain, mrd. €

	31.12.2016	31.12.2015	Muutos
Yritykset ja asuntoyhteisöt	25,2	23,3	1,9
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2,6	2,3	0,3
OP Ryhmä	0,2	0,2	0,0
Kotitaloudet	1,5	1,3	0,2
Julkisyhteisöt	1,6	2,8	-1,2
Voittoa tavoittelemattomat	0,1	0,1	0,0
Yhteensä	31,2	30,0	1,2

Pankkitoiminnan kokonaisvastuut luottoluokittain*, mrd. €

Luottoluokka	31.12.2016	31.12.2015	Muutos
1,0–2,0	2,6	3,5	-0,9
2,5–5,5	17,6	16,8	0,8
6,0–7,0	5,9	4,5	1,4
7,5–9,0	3,2	3,5	-0,3
9,5–10,0	0,2	0,2	0,0
11,0–12,0	0,2	0,2	0,0
Yhteensä	29,7	28,7	1,0

* pl. henkilöasiakkaat

Asiakasriskejä kattavat omat varat olivat 4,6 miljardia euroa (4,4). Yhdenkään asiakkaan asiakasriski ei vähennyserien ja muiden luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen ylittänyt kymmentä prosenttia omista varoista.

Yritykset ja asuntoyhteisöt -sektorilla vastuiden toimialakohtainen jakauma säilyi hyvin hajautuneena. Merkittävimmät toimialat olivat energia 13,4 prosenttia (12,6), kauppa 10,7 prosenttia (10,4) ja muiden kuin asuinkiinteistöjen vuokraus ja hallinta 9,2 prosenttia (9,2).

Baltian liiketoiminnan vastuut kasvoivat 2 miljardiin euroon (1,6), joka oli 6,5 prosenttia (5,4) Pankkitoiminnan kokonaisvastuista.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkeluottojen vakuutusvelan edunsaajien eliniän ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Ennustettujen elinikien piteneminen yhdellä vuodella kasvattaisi eläkeluottoista vakuutusvelkaa 43 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 23 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus. Solvenssi II:n mukainen vakavaraisuusasema säilyi vahvana, vaikka oli hieman vuodentakaista tasoa alempana.

Sijoitusten riskitaso (VaR 95 %, 1 kk pitoaika) on ollut vakaa tarkastelukauden aikana. Sijoitussalkun osakesijoituksia on hieman lisätty. Salkun korko- ja luottoriskiä on maltillisesti kasvatettu. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisien lisäksi joukkovelkakirjalainoin. Vakuutusvelan korkoriskin suojausta on nostettu.

Muu toiminta

Muun toiminnan keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin sijoitusten määrä kasvoi, mutta position kokoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) laski katsauskaudella sekä allokaatio- että markkinamuutosten seurauksena.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa OP Yrityspankin ylläpitämällä likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi ja muut varautumissuunnitelman mukaiset lisärahoituslähteet riittävät kattamaan vähintään kahden vuoden rahoitustarpeen tilanteessa, jossa tukkuvarainhankinta ei toimisi ja talletuskanta laskisi maltillisesti.

Vakuuskelpoisten yritysluottojen vakuuskelpoisuuskriteerien soveltamista on arvioitu uudelleen, minkä perusteella vertailutiedon määrää laskettiin 2,2 miljardia euroa. Viimeisellä vuosineljänneksellä tehtyjen toimenpiteiden seurauksena näistä luotoista voitiin 0,8 miljardia euroa palauttaa takaisin vakuuskelpoisiksi. Katsauskaudella vakuuskelpoisten yritysluottojen määrän lasku aiheutui niiden käyttämisestä vakuutena TLTRO-II-rahoitusoperaatiossa.

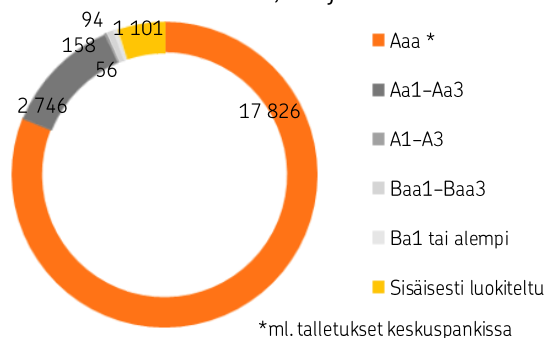
OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Siirtymäsäännösten mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 70 prosenttia vuonna 2016 ja vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli joulukuun lopussa 117 prosenttia.

Likviditeettireservi

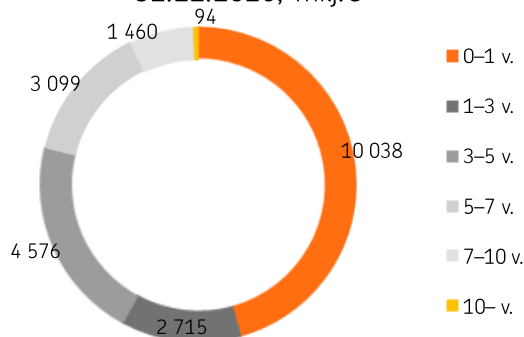
Mrd. €	31.12.2016	31.12.2015	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	9,3	8,5	10,2
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	11,2	10,6	5,5
Vakuuskelpoiset yritysluotot	0,1	2,1	-95,5
Yhteensä	20,6	21,1	-2,5
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,4	0,8	67,3
Likviditeettireservi markkina-arvoin	22,0	22,0	0,1
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,7	-0,9	-30,2
Likviditeettireservi vakuusarvoin	21,3	21,0	1,5

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamisia ja vakuuskelpoisia luottoja. Likviditeettireserviin kuuluvat saamistodistukset on reservilaskelmassa arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 31.12.2016, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 31.12.2016, milj.€

OP Ryhmän keskusrahallaitoksena toimivalle OP Yrityspankki Oyj:lle osuuspankit ja OP Osuuskunta tytäryhtiöineen ovat merkittävä asiakasryhmä. Muu toiminta- ja Pankkitoiminta-segmenttien yhteenlasketuista vastuista 16 prosenttia muodostui OP Ryhmän (pl. OP Yrityspankki -konserni) vastuista. Nämä vastuut vähenivät vuoden aikana 0,8 miljardia euroa eli noin 7 prosenttia. Luottokelpoisuudeltaan osuuspankkien ja OP Osuuskunnan vastuut ovat investointitasoa.

Muun toiminnan kokonaisvastuut luottoluokittain, mrd. €

Luottoluokka	31.12.2016	31.12.2015	Muutos
1,0-2,0	28,7	26,5	2,3
2,5-5,5	5,9	4,3	1,5
6,0-7,0	0,0	0,0	0,0
7,5-9,0	0,1	0,4	-0,4
9,5-10,0	0,0	0,0	0,0
11,0-12,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	34,6	31,2	3,4

Segmenttien tulos

OP Yrityspankki -konsernin liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta ja Vahinkovakuutus. Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta sisältyy Vahinkovakuutus-liiketoimintasegmenttiin. Muu toiminta -segmentissä esitetään liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta, esimerkiksi OP Ryhmää ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot kuten keskuspankki ja likviditeettireservi. Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Pankkitoiminta

- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja pieneni vertailukaudesta 22,1 prosenttia 260 miljoonaan euroon (334) sijoitustoiminnan nettotuottojen laskettua. Sijoitustoiminnan tuottoja laski merkittävästi OP Ryhmän sisäisen toimintamallin muutos.
- Luottokanta kasvoi tammi-joulukuussa 9,7 prosenttia 18,0 miljardiin euroon.
- Yritysluottokannan keskimarginaali kasvoi tammi-joulukuussa 0,03 prosenttiyksikköä, 1,41 prosenttiin.
- Saamisten arvonalentumiset olivat 37 miljoonaa euroa (29) ja niiden osuus luotto- ja takauskannasta oli 0,18 prosenttia (0,15).
- Kulu-tuotto-suhde oli 32,8 prosenttia (27,4).

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. €	1-12/2016	1-12/2015	Muutos, %
Korkokate	300	273	9,9
Nettopalkkiotuotot	142	99	43,3
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-16	116	
Liiketoiminnan muut tuotot	15	12	27,6
Tuotot yhteensä	442	500	-11,6
Kulut			
Henkilöstökulut	54	51	6,1
Poistot ja arvonalentumiset	10	11	-12,7
Liiketoiminnan muut kulut	81	75	8,5
Kulut yhteensä	145	137	5,9
Saamisten arvonalentumiset	37	29	27,1
Tulos ennen veroja	260	334	-22,1
Kulu-tuotto-suhde, %	32,8	27,4	
Luottokanta, mrd. €	18,0	16,4	
Takauskanta, mrd. €	2,5	2,3	
Yritysluottojen keskimarginaali, %	1,41	1,38	
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	0,18	0,15	
Henkilömäärä	652	603	

Tammi-joulukuu

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja pieneni 22,1 prosenttia 260 miljoonaan euroon (334). Tuotot pienensivät 11,6 prosenttia ja kulut kasvoivat 5,9 prosenttia. Tuottoja pienensivät OP Ryhmän sisäinen toimintamallin muutos sekä johdannaisten negatiivisen CVA-arvostuksen kasvu.

OP Ryhmän sisäistä toimintamallia muutettiin katsauskauden alussa siirtämällä Marketsin korko- ja valuuttatradings sekä joukkovelkakirjalainakaupankäynti Pankkitoiminta-segmentistä Muu toiminta -segmenttiin. Toimintamallin muutoksen seurauksena tuotot pienensivät 29 miljoonaa euroa vertailukaudesta. Toimintamallin muutos vaikuttaa Pankkitoiminnan korkokatteeseen, palkkiotuottoihin,

sijoitustoiminnan nettotuottoihin ja liiketoiminnan muihin tuottoihin. Vertailukauden tietoja ei ole muutettu.

Sijoitustoiminnan nettotuottoja pienensi korkojen muutoksista ja muista markkinamuutoksista aiheutunut 12 miljoonan euron (5) negatiivinen CVA-arvostus. OP Ryhmän sisäisen toimintamallin muutoksen seurauksena käypään arvoon arvostettavien tase- ja johdannaiserien arvomuutokset kohdistetaan katsauskaudella osittain Muu toiminta -segmenttiin. Käypään arvoon arvostettavien tase- ja johdannaiserien arvomuutokset olivat vertailukaudella 116 miljoonaa euroa. Vertailukaudella sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyi 5 miljoonaa euroa raportointikautta enemmän sijoitustoiminnan tuottoja osakkeista ja osuuksista.

Pankkitoiminnan korkokate kasvoi 9,9 prosenttia. Luottokanta kasvoi vertailukaudesta 9,7 prosenttia 18,0 miljardiin euroon. Yritysluottokannan keskimarginaali oli tammi-joulukuussa 0,03 prosenttiyksikköä vertailukautta korkeampi.

Pankkitoiminnan palkkiotuotot ja -kulut nettona kasvoivat 43,3 prosenttia 142 miljoonaan euroon (99). Nettopalkkiotuottojen kasvuun vaikutti OP Ryhmän sisäisen toimintamallin muutos, jonka seurauksena nettopalkkiotuottoihin tuloutui 45 miljoonaa euroa johdannais- ja valuuttakaupan palkkioita.

Pankkitoiminnassa nettoluottotappioiden ja arvonalentumisten määrä oli 37 miljoonaa euroa (29) eli 0,18 prosenttia luotto- ja takauskannasta (0,15). Lopullisten luottotappioiden määrä pysyi vertailuvuoden tasolla.

Takauskanta oli 2,5 miljardia euroa (2,3). Sitovat nostamattomat luottolimiitit olivat 4,4 miljardia euroa (3,9).

Pankkitoiminnan kulut olivat 145 miljoonaa euroa (137).

Henkilöstökulut kasvoivat 3 miljoonaa euroa 54 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 8,5 prosenttia 81 miljoonaan euroon (75). ICT-kulut kasvoivat 5 miljoonaa euroa. Lisäksi liiketoiminnan muita kuluja kasvatti Muu toiminta-segmentille maksettu osuus keskitetyn likviditeettireservin kustannuksista.

Pankkiliiketoiminnan uudelleenjärjestelyjen seurauksena osa OP Helsingin pieniä ja keskisuuria yritys- sekä yhteisöasiakkuuksia hoitavasta henkilöstöstä siirtyi OP Yrityspankkiin, mikä kasvatti Pankkitoiminnan henkilömäärää katsauskaudella.

Vahinkovakuutus

- Tulos ennen veroja oli 231 miljoonaa euroa (267). Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 102 miljoonaa euroa (133). Tulos ennen veroja käyvin arvo oli 300 miljoonaa euroa (175).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 1,6 prosenttia (6,5). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 85 miljoonaa euroa (98).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 87,6 prosenttia (87,3) ja operatiivinen liikekulusuhde 18,5 prosenttia (17,7). Yhdistetty kulusuhde oli 89,1 prosenttia (88,8).

Milj. €	1-12/2016	1-12/2015	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	1 420	1 397	1,6
Korvauskulut	883	885	-0,2
Muut kulut	3	5	-41,7
Vakuutuskate	534	508	5,2
Sijoitustoiminnan nettotuotot	102	133	-23,0
Muut nettotuotot	-77	-70	9,4
Tuotot yhteensä	559	570	-1,9
Henkilöstökulut	100	101	-1,5
Poistot ja arvonalentumiset	40	37	7,7
Liiketoiminnan muut kulut	187	164	14,0
Kulut yhteensä	326	302	8,0
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	2	2	12,3
Tulos ennen veroja	231	267	-13,2
Yhdistetty kulusuhde, %	89,1	88,8	
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	87,6	87,3	
Operatiivinen vahinkosuhde, %	69,1	69,6	
Operatiivinen liikekulusuhde, %	18,5	17,7	
Operatiivinen riskisuhde, %	63,3	64,2	
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	24,3	23,1	
Solvenssisuhde (Solvenssi II), % *	143	158	
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	61	60	
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin (run off -tulos)	60	32	
Henkilömäärä	1 730	1 660	

* Luku on esitetty siirtymäsäännökset huomioiden.

Henkilöasiakkaiden vakuutusmaksutuottojen kasvu jatkui. Yritysassiakkaiden vakuutusmaksutuotot jäivät vertailukautta pienemmäksi. Vakuutusten myynti kasvoi vertailukaudesta.

Maksutulon markkinaosuudella mitattuna OP Ryhmä on selvästi Suomen suurin vahinkovakuuttaja.

Etuasiakastalouksien määrä kasvoi katsauskaudella ennätysellisesti 63 000 taloudella 740 000:een, joista jo 76 prosenttia on keskittänyt myös pankkiasiointinsa OP Ryhmään. Osuuspankkien asiakkaat käyttivät pankki- ja vakuutusasioinnista kertyviä OP-bonuksia 2 200 000 vakuutuslaskuun (2 023 000), joista 297 000 laskua (273 000) maksettiin kokonaan bonuksilla. Bonuksilla maksettujen vakuutusmaksujen määrä oli 107 miljoonaa euroa (101).

Verkko- ja mobiiliasioinnin kehittäminen niin vakuutus- kuin korvauspalvelussa on vahinkovakuutuksen keskeisiä painopisteitä. Vuoden 2015 lopussa lanseerattujen vahinkoapu.op.fi-sivuston ja OP-mobiilin uuden vahinkoilmoituspalvelun käyttö on ollut runsasta. Henkilöasiakkaiden vahingoista jo lähes 70 prosenttia ilmoitetaan sähköisten kanavien kautta.

OP Ryhmä avasi 1.8.2016 toisen yksityissairaalan Tampereelle. Ensimmäinen sairaala perustettiin Helsinkiin vuonna 2013 Omasairaalan nimellä. Tampereen sairaalan avaamisen yhteydessä Omasairaala Oy:n nimi vaihdettiin Pohjola Terveys Oy:ksi. Vuosina 2017–2018 avataan uudet Pohjola Sairaalat myös Ouluun, Turkuun ja Kuopioon.

Tammi-joulukuu

Tulos ennen veroja oli 231 miljoonaa euroa (267). Vakuutuskate kasvoi 5,2 prosenttia 534 miljoonaan euroon. Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitusten nettotuotot laskivat 31 miljoonaa euroa. Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 300 miljoonaa euroa (175).

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 87,6 prosenttia (87,3). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä poistoja yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä.

Vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1-12/2016	1-12/2015	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	771	732	5,3
Yritysassiakkaat	591	609	-2,9
Baltia	58	56	2,8
Yhteensä	1 420	1 397	1,6

Korvauskulut laskivat 0,2 prosenttia. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Tammi-joulukuussa kirjattiin 78 (72) uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 61 miljoonaa euroa (60). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos oli vertailukautta pienempi. Tammi-joulukuussa eläkkeiden korvausvastuun muutos oli 10 miljoonaa euroa (16).

Joulukuun lopussa keskimääräinen diskonttokorko oli 1,97 prosenttia. Vuoden 2015 lopussa keskimääräinen diskonttokorko oli 2,22 prosenttia. Diskonttokoron lasku kasvatti korvauskuluja 55 miljoonaa euroa (62). Diskonttokoron muutos heikensi operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 3,9 prosenttiyksikköä (4,5).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuutusteknistä katetta 60 miljoonaa euroa (32). Operatiivinen vahinkosuhde oli 69,1 prosenttia (69,6). Operatiivinen riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 63,3 prosenttia (64,2).

Kulut kasvoivat 8,0 prosenttia ICT-kulujen kasvun ja terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajentumisen johdosta ja olivat 24 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Operatiivinen liikekulusuhde oli 18,5 prosenttia (17,7). Operatiivinen

toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 24,3 prosenttia (23,1).

Operatiivinen vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1-12/2016 Kate milj. €	CR, %	1-12/2015 Kate milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	130	83,1	140	80,9
Yritysassiakkaat	41	93,1	32	94,7
Baltia	5	91,1	5	90,9
Yhteensä	176	87,6	177	87,3

Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 85 miljoonaa euroa (98). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden arvonmuutoksesta markkinaehtoisien vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma

%	31.12.2016	31.12.2015
Joukkolainat ja korkorahastot	77	77
Vaihtoehtoiset sijoitukset	1	1
Osakkeet	8	7
Pääomasijoitukset	3	3
Kiinteistöt	10	10
Rahamarkkinat	2	3
Yhteensä	100	100

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli joulukuun lopussa 3 876 miljoonaa euroa (3 687). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 91 prosenttia (93) ja 62 prosenttia (63) sijoituksista oli vähintään A- luokitelluissa saamisissa. Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 5,9 vuotta (5,7) ja duraatio 5,4 vuotta (5,2).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,7 prosenttia (1,8).

Muu toiminta

- Tulos ennen veroja oli 13 miljoonaa euroa (23). Tulos sisälsi saamistodistusten myyntivoittoja 19 miljoonaa euroa (26) ja osinkotuottoja 3 miljoonaa euroa (26).
- Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.

Muu toiminta –segmentin avainlukuja

Milj. €	1–12/2016	1–12/2015	Muutos, %
Korkokate	-48	-30	59,2
Nettopalkkiotuotot	-84	-3	
Sijoitustoiminnan nettotuotot	159	66	
Liiketoiminnan muut tuotot	13	9	39,0
Tuotot yhteensä	40	43	-6,9
Henkilöstökulut	8	3	
Muut kulut	19	17	13,5
Kulut yhteensä	27	20	37,4
Saamisten arvonalentumiset	0	0	
Tulos ennen veroja	13	23	-44,5
Saamiset ja velat osuuspankeille nettoasema, mrd. €	1,1	3,7	-69,2
Henkilömäärä	72	32	

Tammi-joulukuu

Muu toiminta –segmentin tulos ennen veroja oli 13 miljoonaa euroa (23). Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 38 miljoonaa euroa (-28). Luottoriskimarginaalien kapeneminen paransi käyvän arvon rahastoa.

OP Ryhmän sisäistä toimintamallia muutettiin katsauskauden alussa siirtämällä Marketsin korko- ja valuuttatradings sekä joukkovelkakirjalainakaupankäynti Pankkitoiminta-segmentistä Muu toiminta –segmenttiin. Muutos vaikuttaa korkokatteeseen, nettopalkkiotuottoihin sekä sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyviin kaupankäynnin nettotuottoihin. Vertailukauden tietoja ei ole muutettu.

Korkokate ja nettopalkkiotuotot pienenivät vertailukaudesta OP Ryhmän sisäisen toimintamallin muutoksen seurauksena. Palkkiokuluihin sisältyi Pankkitoiminta-segmentille maksettua johdannais- ja valuuttakaupan palkkioita.

Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat vertailukaudesta 93 miljoonaa euroa. Erään sisältyvät kaupankäynnin nettotuotot kasvoivat toimintamallin muutoksen johdosta. Sijoitustoiminnan nettotuotot sisälsivät saamistodistusten myyntivoittoja 19 miljoonaa euroa (26) ja rahastosijoituksista tuloutuneita tuottoja 1 miljoonaa euroa (4). Osinkotuotot olivat 3 miljoonaa euroa (26). Vertailukauden osinkotuottoja kasvattivat OP Ryhmään kuuluvilta OP-Henkivakuutus Oy:ltä ja OP Korttityhtiö Oy:ltä saadut osingot 16 miljoonaa euroa, joita vuonna 2015 tehtyjen konsernirakennemuutosten jälkeen ei kerry enää OP Yrityspankki –konsernille.

Liiketoiminnan muita tuottoja kasvattivat konsernin Pankkitoiminta-segmentistä ja OP Ryhmän muilta luottolaitoksilta veloitetut keskitetyn likviditeettireservin kustannukset. 1.10.2015 voimaan astuneeseen maksuvalmiusvaatimukseen perustuvia kustannuksia alettiin veloittaa katsauskauden alusta.

Henkilömäärä ja henkilöstökulut kasvoivat OP Ryhmän sisäisen toimintamallin muutoksen johdosta.

OP Yrityspankin rahoituksen saatavuus säilyi hyvänä. OP Yrityspankki on laskenut liikkeeseen pitkäaikaisia senior-ehtoisia joukkovelkakirjalainoja tammi-joulukuussa yhteensä 1,0 miljardia euroa. Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla laskettiin tammikuussa liikkeeseen 500 miljoonan euron senior-ehtoinen joukkovelkakirjalaina, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Lisäksi OP Yrityspankki osallistui kesä-, syys- ja joulukuussa Euroopan keskuspankin kohdennettujen pitempiäikaisten rahoitusoperaatioiden toiseen sarjaan (TLTRO-II) yhteensä 3,0 miljardilla eurolla.

Senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen sekä TLTRO-II-rahoituksen keskimarginaali oli joulukuussa 31 korkopistettä (41). TLTRO-II-rahoituksen käyttö madaltaa tukkuvarainhankinnan kustannusta.

Konsernin rakennejärjestelyt

OP Yrityspankki -konsernissa suunnitellaan edelleen rakennejärjestelyä, jossa myös Vahinkovakuutus-segmentti siirrettiisiin OP Yrityspankki -konsernista OP Osuuskunnan suoraan omistukseen. Lisäksi arvioidaan mahdollisuutta eriyttää keskuspankkitoiminnot OP Osuuskunnan täysin omistamalle tytäryhtiölle. Näiden järjestelyjen toteutustavasta tai aikataulusta ei ole tehty päätöksiä.

Keskuspankin toimintamallia uudistettiin 1.1.2016 alkaen. Uudistuksessa muutettiin Marketsin ja Keskuspankin työnjakoa. Marketsin korko- ja valuuttatradings sekä joukkovelkakirjalainakaupankäynti siirtyivät OP Yrityspankki Oyj:n Pankkitoiminta-segmentistä Muu toiminta -segmenttiin. Markets keskittyy jatkossa tukemaan OP Ryhmän jäsenpankkeja markkinariskituotteiden myynnissä. Uusi työnjako muutti myös OP Ryhmän sisäistä tuloksen jakoa vähäisessä määrin.

Pankkiliiketoiminnan organisaatiota uudelleenjärjesteltiin, jonka seurauksena selkiytettiin OP Helsingin ja OP Yrityspankin työnjakoa. OP Yrityspankin kaksi liiketoiminta-aluetta, Yritysassiakkaat sekä Markets ja Baltia, organisoitiin uudelleen yhdeksi liiketoiminta-alueeksi, jonne siirtyi OP Helsingin pienten ja keskisuurten yritysten sekä yhteisöasiakkuuksien hoito. Yritysassiakkaat-liiketoiminta-alue kattaa yritysasiakkuuksien hoidon pääkaupunkiseudun pienistä ja keskisuurista asiakkuuksista valtakunnallisiin suuriin yritys- ja instituutioasiakkuuksiin sekä Baltian yritysasiakkuuksiin.

Yhtiön toiminimi päätettiin muuttaa Pohjola Pankki Oyj:stä OP Yrityspankki Oyj:ksi. Yhtiöjärjestyksen toiminimen muutos merkittiin kaupparekisteriin 4.4.2016. Pohjola Vakuutus Oy:n nimi vaihtui osana OP Ryhmään kuuluvien yhtiöiden nimien vaihtoa OP-alkuisiksi 4.4.2016. Pohjola Vakuutus Oy:n uusi nimi on OP Vakuutus Oy. Myös Baltiassa sijaitsevien pankkitoiminnan yhtiöiden nimet muutuivat keväällä 2016 OP-alkuisiksi. Omasairaala Oy:n nimi vaihtui Pohjola Terveys Oy:ksi Tampereen sairaalan avaamisen yhteydessä elokuussa 2016.

Henkilöstö ja palkitseminen

Konsernin palveluksessa oli katsauskauden lopussa 2 454 henkilöä (2 295). Henkilömäärä kasvoi vahinkovakuutuksessa terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajennuksen seurauksena. OP Ryhmän sisäisen toimintamallin uudistus kasvatti henkilöstöä Muu toiminta -segmentissä. Pankkitoiminnassa henkilöstöä kasvatti uudelleenjärjestely, jossa osa OP Helsingin pieniä ja keskisuuria yritys- sekä yhteisöasiakkuuksia hoitavasta henkilöstöstä siirtyi OP Yrityspankkiin.

Henkilöstön määrä

	31.12.2016	31.12.2015
Pankkitoiminta	652	603
Vahinkovakuutus	1 730	1 660
Muu toiminta	72	32
Yhteensä	2 454	2 295

OP Ryhmän ja OP Yrityspankin muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitettusta henkilöstörahosta.

Katsauskauden lopussa päättyi vuosille 2014-16 vahvistettu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Vuosille 2017-19 on vahvistettu uusi johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely. Palkitsemisjärjestelmä 2017-19 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita.

Uusiksi pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä digitaalisen asioinnin. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

Investoinnit ja kehittäminen

Kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä. Kehittämismenot olivat tammi-joulukuussa 66 miljoonaa euroa (50). Nämä sisältävät lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Kehittämismenoista on aktivoitu 42 miljoonaa euroa (37). Katsauskaudella investointeja kasvatti myös terveys- ja hyvinvointipalveluiden käyttöön otetut kiinteistöt 31 miljoonaa euroa.

Hallinnointi ja johto

OP Yrityspankin johtamisjärjestelmän perustan muodostavat liiketoimintasegmentit. OP Yrityspankin toimintaa johdetaan osana OP Ryhmän johtamisjärjestelmää.

OP Yrityspankki Oyj:n hallitukseen valittiin varsinaisessa yhtiökokouksessa uudelleen puheenjohtajaksi OP Ryhmän pääjohtaja Reijo Karhinen, ja hallituksen jäseniksi OP Ryhmän ryhmäpalveluiden johtaja Tony Vepsäläinen, OP Ryhmän talousjohtaja Harri Luhtala ja OP Ryhmän ryhmäohjauksen johtaja Jari Himanen.

Tilintarkastajaksi valittiin varsinaisessa yhtiökokouksessa tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Raija-Leena Hankonen.

Jouko Pölönen toimii OP Yrityspankin toimitusjohtajana.

Ylimääräinen yhtiökokous 14.12.2016 päätti, että vuonna 2016 OP Yrityspankki antaa 200 000 euron suuruisen rahalahjoituksen Helsingin yliopistolle ja 200 000 euron suuruisen rahalahjoituksen Aalto-yliopistolle.

OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsittelemisestä

OP Yrityspankki Oyj:n oma pääoma 31.12.2016 oli 2 474 393 068,93 euroa, josta jakokelpoinen oma pääoma oli 1 253 443 139,54 euroa.

Yhtiökokouksen käytettävissä on jakokelpoisia varoja:

	euroa
Tilikauden 2016 voitto	461 879 441,07
Edellisten tilikausien voitto	517 507 825,75
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	307 931 364,75
Muut vapaat rahastot	23 449 472,31
Aktivoidut kehittämismenot	-57 324 964,34
Yhteensä	1 253 443 139,54

Yhtiön jakokelpoisia varoja ehdotetaan jaettavaksi osinkona yhtiön osakkeenomistajille 0,63 euroa osakkeelta eli 201 317 391,45 euroa. Yhtiön jakokelpoiseen omaan pääomaan jää tällöin 1 052 125 748,09 euroa.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

Vuoden 2017 näkymät

Suomen talous elpyi viime vuonna erityisesti kulutuksen ja rakentamisen vedolla. Vuoden aikana epävarmuutta lisäsi erityisesti Britannian kansanäänestyksen tulos erota Euroopan Unionista. Epävarmuus jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi. Loppuvuonna luottamus talouteen jälleen vahvistui. Suomessa erityisesti kuluttajien luottamus nousi, mitä auttoi työttömyyden aleneminen. Asuntomarkkinat piristyivät, ja asuntojen hinnat nousivat maltillisesti. Maailmantalouden kasvun odotetaan elpyvän hieman, mikä yhdessä kilpailukykytoimien kanssa tukee vähitellen Suomen vientiä. Suomen talouden kasvu jatkuu verrattain vakaana aiempaa laajemmalla pohjalla. Talouden näkymiä varjostaa edelleen poliittinen epävarmuus niin vientimarkkinoilla kuin osin myös kotimaassa.

Matala markkinakorkotaso rasittaa pankkien korkokatteita ja heikentää vakuutusyhteisöjen sijoitustuottoja, mutta se tukee toisaalta asiakkaiden luotonhoitokykyä. Pankkitoiminnan arvonalentumisten määrä on ollut vähäinen pitkään jatkuneesta hitaasta talouskasvusta huolimatta. Finanssialan varautuminen asiakaskäyttäytymisen muuttumiseen ja digitalisoitumisen asettamiin haasteisiin kasvattavat olennaisesti lähivuosina koko toimialan uudistumistarvetta. Toimialamurros uhkaa tulevina vuosina rapauttaa myös tuottokertymää. Toimintaympäristön muutokset korostavat pitkäjänteisen toiminnan tehokkuuden, kannattavuuden ja vakavaraisuuden johtamisen merkitystä.

OP Yrityspankki -konsernin tuloksen ennen veroja vuonna 2017 odotetaan jäävän saman tasoiseksi tai pienemmäksi kuin vuonna 2016. Tuloskehityksen merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin, arvonalentumisten kehitykseen, liiketoiminnan kasvuvauhtiin ja suurvahinkojen vaikutuksesta korvausmenoon.

Kaikki tässä tilinpäätöstiedotteessa esitetyt arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen toimintaympäristön, OP Yrityspankki -konsernin ja sen eri toimintojen kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

Tuloslaskelma

Milj. €	Liite	10-12/ 2016	10-12/ 2015	1-12/ 2016	1-12/ 2015
Korkokate	3	50	56	228	220
Vakuutuskate	4	135	124	534	507
Nettopalkkiotuotot	5	-14	6	-4	37
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	94	47	247	319
Liiketoiminnan muut tuotot		3	8	33	29
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		-2	0	-2	0
Tuotot yhteensä		266	242	1 037	1 113
Henkilöstökulut		42	39	162	155
Poistot ja arvonalentumiset		14	13	51	49
Liiketoiminnan muut kulut		82	68	281	253
Kulut yhteensä		137	120	494	457
Saamisten arvonalentumiset	7	23	9	37	29
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		0	0	2	2
Tulos ennen veroja		105	112	504	625
Tuloverot		24	22	102	120
Tulos jatkuvista toiminnoista		81	89	402	505
Tulos lopetetuista toiminnoista			8		22
Kauden tulos		81	97	402	527
Jakautuminen:					
Emoyhtiön omistajille		79	92	399	517
Määräysvallattomille omistajille		1	5	3	10
Kauden tulos		81	97	402	527
Laaja tuloslaskelma					
Kauden tulos		81	97	402	527
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)		-31	38	-79	64
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käyvän arvon rahaston muutos					
Käypään arvoon arvostamisesta		-26	-1	104	-135
Rahavirran suojauksesta		-3	-1	-7	-7
Muuntoerot		0	0	0	0
Tuloverot					
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)		6	-8	16	-13
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käypään arvoon arvostamisesta		5	0	-21	27
Rahavirran suojauksesta		1	0	1	1
Kauden laaja tulos		33	126	416	466
Laajan tuloksen jakautuminen:					
Emoyhtiön omistajille		32	124	412	458
Määräysvallattomille omistajille		1	2	4	8
Kauden laaja tulos		33	126	416	466
Emoyrityksen omistajille kuuluva laaja tulos jakautuu seuraavasti:					
Jatkuvat toiminnot		32	116	412	436
Lopetetut toiminnot			8		22
Yhteensä		32	124	412	458

Tase

Milj. €	Liite	31.12. 2016	31.12. 2015
Käteiset varat		9 336	8 469
Saamiset luottolaitoksilta		9 458	9 678
Kaupankäynnin rahoitusvarat		638	852
Johdannaissopimukset	10	4 678	5 045
Saamiset asiakkailta	12	18 702	17 183
Sijoitusomaisuus		16 698	14 881
Osuudet osakkuusyrityksissä		46	16
Aineettomat hyödykkeet		790	781
Aineelliset hyödykkeet		93	58
Muut varat		2 488	1 965
Verosaamiset		46	35
Varat yhteensä		62 974	58 964
 Velat luottolaitoksille		 10 332	 5 209
Johdannaissopimukset		4 398	4 959
Velat asiakkaille		16 178	17 549
Vakuutusvelka	13	3 008	2 917
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	14	19 826	19 475
Varaukset ja muut velat		3 231	3 005
Verovelat		405	370
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 592	1 737
Velat yhteensä		58 969	55 223
Oma pääoma			
Emoyhtiön omistajien osuus			
Osakepääoma		428	428
Käyvän arvon rahasto	15	197	120
Muut rahastot		1 093	1 093
Kertyneet voittovarot		2 179	1 996
Määräysvallattomien omistajien osuus		109	105
Oma pääoma yhteensä		4 005	3 741
Velat ja oma pääoma yhteensä		62 974	58 964

Oman pääoman muutoslaskelma

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	lottomien omistajien osuus	
Oma pääoma 1.1.2015	428	231	1 093	1 564	3 316	92	3 408
Tilikauden laaja tulos		-111		569	458	8	466
Kauden tulos				517	517	10	527
Muut laajan tuloksen erät		-111		52	-60	-2	-62
Voitonjako				-137	-137		-137
Muut			0	0	0	5	4
Oma pääoma 31.12.2015	428	120	1 093	1 996	3 637	105	3 741

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	lottomien omistajien osuus	
Oma pääoma 1.1.2016	428	120	1 093	1 996	3 637	105	3 741
Tilikauden laaja tulos		77		336	412	4	416
Kauden tulos				399	399	3	402
Muut laajan tuloksen erät		77		-63	13	1	14
Voitonjako				-153	-153		-153
Muut			0	0	0	1	1
Oma pääoma 31.12.2016	428	197	1 093	2 179	3 896	109	4 005

Rahavirtalaskelma

Milj. €	1–12/ 2016	1–12/ 2015*
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden tulos	399	517
Kauden tulokseen tehdyt oikaisut	125	200
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-3 842	-4 281
Saamiset luottolaitoksilta	183	428
Kaupankäynnin rahoitusvarat	-62	156
Johdannaissopimukset	23	9
Saamiset asiakkailta	-1 552	-1 531
Sijoitusomaisuus	-1 695	-3 776
Muut varat	-740	433
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	3 931	6 492
Velat luottolaitoksille	5 151	-22
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat	0	-4
Johdannaissopimukset	-24	-6
Velat asiakkaille	-1 372	6 107
Vakuutusvelka	29	64
Varaukset ja muut velat	146	352
Maksetut tuloverot	-80	-133
Saadut osingot	36	54
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	569	2 850
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset		-20
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	15	70
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-33	-13
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä		11
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-94	-40
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	6	4
B. Investointien rahavirta yhteensä	-106	11
Rahoituksen rahavirta		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	0	1 327
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-144	-700
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	24 946	27 342
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-24 282	-26 196
Maksetut osingot	-153	-137
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	367	1 636
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	830	4 497
Rahavarat tilikauden alussa	8 803	4 306
Rahavarat tilikauden lopussa	9 633	8 803
Rahavarat		
Käteiset varat	9 336	8 469
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	297	334
Yhteensä	9 633	8 803

* Sisältää lopetetut toiminnot

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Ydinvakavaraisuus (CET1) on 19 prosenttia (18).

Vahinkovakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Varallisuuden- hoito	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi–joulukuu 2016, milj. €						
Korkokate	300	-21	-48		-4	228
-josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-14	-17	31			
Vakuutuskate		534			0	534
Nettopalkkiotuotot	142	-61	-84		0	-4
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-16	102	159		2	247
Liiketoiminnan muut tuotot	15	7	13		-2	33
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		-2				-2
Tuotot yhteensä	442	559	40		-5	1 037
Henkilöstökulut	54	100	8		0	162
Poistot ja arvonalentumiset	10	40	2			51
Liiketoiminnan muut kulut	81	187	17		-5	281
Kulut yhteensä	145	326	27		-5	494
Saamisten arvonalentumiset	37	0	0			37
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		2				2
Tulos ennen veroja	260	231	13			504

	Jatkuvat toiminnot		Lopetetut toiminnot			
	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Varallisuuden- hoito	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi–joulukuu 2015, milj. €						
Korkokate	273	-22	-30	2	-2	220
-josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-27	-20	45	2		
Vakuutuskate		508			0	507
Nettopalkkiotuotot	99	-55	-3	54	-4	91
Sijoitustoiminnan nettotuotot	116	133	66	0	4	319
Liiketoiminnan muut tuotot	12	7	9	5	1	35
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		0		1	0	2
Tuotot yhteensä	500	570	43	62	-2	1 173
Henkilöstökulut	51	101	3	15	0	171
Poistot ja arvonalentumiset	11	37	1	3		52
Liiketoiminnan muut kulut	75	164	16	15	-2	268
Kulut yhteensä	137	302	20	34	-2	491
Saamisten arvonalentumiset	29	0	0			29
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		2				2
Tulos ennen veroja	334	267	23	28	0	652

Tase 31.12.2016, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Käteiset varat	4	90	9 329	-87	9 336
Saamiset luottolaitoksilta	187	6	9 280	-15	9 458
Kaupankäynnin rahoitusvarat	-4		642		638
Johdannaissopimukset	94	26	4 582	-23	4 678
Saamiset asiakkailta	18 342	0	721	-361	18 702
Sijoitusomaisuus	589	3 711	12 498	-100	16 698
Osuudet osakkuusyrityksissä		46			46
Aineettomat hyödykkeet	63	701	26		790
Aineelliset hyödykkeet	2	46	45		93
Muut varat	85	707	1 905	-209	2 488
Verosaamiset	0	10	36		46
Varat yhteensä	19 362	5 345	39 063	-795	62 974
Velat luottolaitoksille	352		10 357	-377	10 332
Johdannaissopimukset	109	17	4 297	-25	4 398
Velat asiakkaille	9 519		6 760	-101	16 178
Vakuutusvelka		3 008			3 008
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 244		18 616	-35	19 826
Varaukset ja muut velat	1 249	541	1 648	-208	3 231
Verovelat	1	95	310	0	405
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		135	1 457		1 592
Velat yhteensä	12 475	3 796	43 445	-747	58 969
Oma pääoma					4 005

Tase 31.12.2015, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Käteiset varat	14	107	8 451	-103	8 469
Saamiset luottolaitoksilta	322	6	9 380	-30	9 678
Kaupankäynnin rahoitusvarat	849		3	0	852
Johdannaissopimukset	4 846	14	203	-18	5 045
Saamiset asiakkailta	16 677		801	-294	17 183
Sijoitusomaisuus	668	3 556	10 736	-79	14 881
Osuudet osakkuusyrityksissä		16			16
Aineettomat hyödykkeet	64	695	22	0	781
Aineelliset hyödykkeet	7	47	4	0	58
Muut varat	768	666	542	-11	1 965
Verosaamiset	0	4	31		35
Varat yhteensä	24 216	5 111	30 172	-534	58 964
Velat luottolaitoksille	1 305		4 199	-294	5 209
Johdannaissopimukset	4 771	15	192	-19	4 959
Velat asiakkaille	11 628		6 043	-121	17 549
Vakuutusvelka		2 917			2 917
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 159		17 351	-35	19 475
Varaukset ja muut velat	1 499	322	1 207	-22	3 005
Verovelat	0	84	286	0	370
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	11	135	1 591		1 737
Velat yhteensä	21 372	3 473	30 869	-492	55 223
Oma pääoma					3 741

Liitetaulukot

Liite 1	Laatimisperiaatteet
Liite 2	Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
Liite 3	Korkokate
Liite 4	Vakuutuskate
Liite 5	Nettopalkkiotuotot
Liite 6	Sijoitustoiminnan nettotuotot
Liite 7	Saamisten arvonalentumiset
Liite 8	Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
Liite 9	Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
Liite 10	Johdannaissopimukset
Liite 11	Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
Liite 12	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
Liite 13	Vakuutustoiminnan velat
Liite 14	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Liite 15	Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen
Liite 16	Annetut vakuudet
Liite 17	Taseen ulkopuoliset sitoumukset
Liite 18	Luottolaitosvakavaraisuus
Liite 19	Vastuut luottoluokittain
Liite 20	Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
Liite 21	Lähipiiriliiketoimet

Liite 1 Laatimisperiaatteet

Tilinpääöstiedote on laadittu IAS 34 -standardin (Osavuositarkastukset) ja konsernin vuoden 2015 tilinpäätöksessä esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaan.

Tilinpääöstiedote on tilintarkastamaton. Kaikki tilinpääöstiedotteen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovusta.

Tilinpääöstiedote on julkaistu suomen, englannin ja ruotsin kielellä. Suomenkielinen tilinpääöstiedote on virallinen, jota käytetään, mikäli havaitaan ristiriitaisuutta kieliversioiden välillä.

Tulos- ja tasekaavan ryhmittelyn muutos

Tulos- ja tasekaavan ryhmittelyä on uudistettu osavuositarkastuksessa 1.1.–30.6.2016. Uudella ryhmittelyllä ei ole vaikutusta omaan pääomaan, taseen loppusummaan tai kauden tulokseen. Segmenttiraportointia on päivitetty vastaavasti. Vertailutiedot on oikaistu uuden ryhmittelyn mukaiseksi. Taulukko uuden ryhmittelyn mukaisista tuloksen ja taseen vertailutiedoista on esitetty osavuositarkastuksessa 1.1.–30.6.2016.

Merkittävimmät uudesta ryhmittelystä johtuvat muutokset ovat seuraavat:

Korkokatteen erittely korkotuotoista ja -kuluista on esitetty liitetiedoissa. Korkokatetta arvonalentumisen jälkeen ei esitetä erikseen. Saamisten arvonalentumiset on esitetty omalla rivillään kulujen jälkeen.

Aikaisemmin esitetty rivi vahinkovakuutuksen nettotuotot on jaettu paremmin erien luonnetta kuvaaviin vakuutuskatteeseen ja sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Diskonttauksen purkautuminen on esitetty sijoitustoiminnan nettotuottoissa.

Aikaisemmin omalla rivillään esitetty kaupankäynnin nettotuotot on yhdistetty sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Rivi osuus osakkuusyritysten tuloksesta on esitetty tuottojen ryhmässä.

Kulut on jaettu henkilöstökuluihin, poistoihin ja liiketoiminnan muihin kuluihin. Aikaisemmin kulut jaettiin henkilöstökuluihin, ICT-kuluihin, poistoihin ja muihin kuluihin. OP-bonukset omistaja-asiakkaille on esitetty kaikissa segmenteissä omalla rivillään kulujen jälkeen.

Taseessa aikaisemmin esitetyt vahinkovakuutuksen varat ja vahinkovakuutuksen velat -rivit on jaettu erien sisältöä parhaiten kuvaaville riveille. Uutena rivinä on esitetty vakuutusvelka.

Koron- ja valuutanvaihtosopimusten arvostusten kirjaaminen taseeseen

Koron- ja valuutanvaihtosopimusten arvostusten kirjaamista taseeseen on muutettu. Aiemmin sovellettu kirjaustapa tarkasteli yksittäisen sopimuksen korkoarvostuksia sekä sopimuksen valuuttakurssiarvostusta erikseen bruttona. Uusi sopimuskohtaiseen nettoarvostukseen perustuva taseeseenkirjaamistapa kuvastaa aiempaa paremmin sopimusosapuolten välistä saatava- tai velkasuhdetta.

Koron- ja valuutanvaihtosopimusten arvostukset kirjataan taseen erään Johdannaissopimukset. Taseen vertailutiedot on oikaistu. Vertailukauden saatavien ja velkojen johdannaissopimukset ovat pienentyneet noin 690 miljoonaa euroa.

Liite 2 Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1-12/2016	1-12/2015
Oman pääoman tuotto (ROE), %	10,4	14,8
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	12,2	11,5
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,7	1,0
Kulujen osuus tuotoista, %	47,6	41,9
Henkilöstö keskimäärin	2 401	2 446

VAIHTOEHTOSET TUNNUSLUVUT

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) uudet ohjeet vaihtoehtoisista tunnusluvuista tulivat voimaan 3.7.2016. Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä. Vaihtoehtoisia tunnuslukuja ei tulisi pitää korvaavina mittareina verrattuna IFRS-tilinpäätösnormistossa määriteltuihin tunnuslukuihin.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla ja ne vastaavat sisällöltään aikaisemmin esitettyjä tunnuslukuja.

Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Tiliikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (tiliikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	$\frac{\text{Tiliikauden laaja tulos}}{\text{Oma pääoma (tiliikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Tiliikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (tiliikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Tuotot yhteensä}} \times 100$
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauksista, %	$\frac{\text{Saamisten arvonalentumiset} \times (\text{tiliikauden päivät/katsauskauden päivät})}{\text{Luotto- ja takauksista katsauskauden lopussa}} \times 100$
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut:	
Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset ja korvausten hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhte + liikekulusuhde Riskisuhde + toimintakulusuhde
Toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Operatiivinen vahinkosuhte, %	$\frac{\text{Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$

Operatiivinen liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	Operatiivinen vahinkosuhde + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhde + operatiivinen toimintakulusuhde
Operatiivinen riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$

ERILLISLASKENTAAN PERUSTUVAT TUNNUSLUVUT

Vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Tier 1 –vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (Tier 1)}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET 1)}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Solvenssisuhde, %	$\frac{\text{Omat varat}}{\text{Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)}} \times 100$
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Vastuiden määrä}} \times 100$
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	$\frac{\text{Likvidit varat}}{\text{Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa}} \times 100$
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	$\frac{\text{Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)}}{\text{Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade}} \times 100$

VAHINKOVAKUUTUKSEN OPERATIIVINEN TULOS	1–12/2016	1–12/2015	Muutos %
Milj. €			
Vakuutusmaksutuotot	1 418	1 396	1,6
Korvauskulut	-979	-972	0,8
Liikekulut	-263	-247	6,5
Aineettomien poisto-oikaisu	-21	-21	-0,3
Vakuutustekninen kate	154	156	-0,8
Sijoitustuotot ja -kulut	102	133	-23,0
Muut tuotot ja kulut	-25	-22	15,5
Tulos ennen veroja	231	267	-13,2
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	69	-92	
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	300	175	71,3

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Liite 3 Korkokate

Milj. €	10-12/ 2016	10-12/ 2015	1-12/ 2016	1-12/ 2015
Korkotuotot				
Saamiset luottolaitoksilta	11	15	40	46
Saamiset asiakkailta				
Lainat	90	72	302	285
Rahoitusleasingsaamiset	4	5	18	19
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	0	0	0	0
Saamistodistukset				
Kaupankäynti	2	2	8	11
Myytavissä olevat	26	32	117	136
Eräpäivään asti pidettävät	0	0	0	0
Lainat ja saamiset	0	0	1	3
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidetyt	238	318	1 073	1 331
Käyvän arvon suojaus	-31	-30	-130	-120
Rahavirran suojaus	2	3	9	11
Rahavirran suojausten tehoton osuus	0	0	0	0
Muut	2	2	7	9
Yhteensä	344	420	1 447	1 732
Korkokulut				
Velat luottolaitoksille	40	19	84	56
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvelat	0	0	0	0
Velat asiakkaille	-2	4	0	16
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	46	52	179	215
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Pääomalainat	1	3	8	9
Muut	11	11	44	41
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	239	312	1 048	1 318
Käyvän arvon suojaus	-36	-37	-142	-147
Muut	-9		-9	
Muut	2	1	7	4
Yhteensä	293	364	1 218	1 512
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	51	55	229	220
Suojaavat johdannaiset	41	-15	-132	-21
Suojauskohteiden arvonmuutokset	-41	16	130	21
Korkokate	50	56	228	220

Liite 4 Vakuutuskate

Milj. €	10-12/ 2016	10-12/ 2015	1-12/ 2016	1-12/ 2015
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto				
Vakuutusmaksutulo	272	257	1 443	1 417
Jälleenvakuuttajien osuus	-7	-1	-12	-10
Vakuutusmaksuvastuun muutos	94	114	-14	-8
Jälleenvakuuttajien osuus	-1	-11	3	-2
Yhteensä	358	359	1 420	1 397
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto				
Maksetut korvaukset	-220	-207	-862	-804
Jälleenvakuuttajien osuus	4	2	29	25
Korvausvastuun muutos	-1	-44	-27	-114
Jälleenvakuuttajien osuus	-5	16	-23	8
Yhteensä	-223	-233	-883	-885
Vahinkovakuutuksen muut erät	1	-2	-3	-5
Vakuutuskate yhteensä	135	124	534	507

Liite 5 Nettopalkkiotuotot

Milj. €	10–12/ 2016	10–12/ 2015	1–12/ 2016	1–12/ 2015
Palkkiotuotot				
Luotonanto	8	12	40	44
Talletukset	0	0	0	0
Maksuliike	7	8	29	31
Arvopapereiden välitys	5	5	16	21
Arvopapereiden liikkeeseenlasku	1	2	6	11
Rahastot	0	0	0	0
Omaisuudenhoito ja lainopilliset tehtävät	3	2	11	7
Takaukset	3	3	13	13
Vakuutusten välitys	3	3	16	15
Muut	3	1	8	3
Yhteensä	34	35	140	146
Palkkiokulut				
Maksuliike	3	4	11	15
Arvopapereiden välitys	2	2	7	8
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	0	1	1	3
Omaisuudenhoito ja lainopilliset tehtävät	1	2	4	4
Vakuutustoiminta	24	17	76	69
Muut	18	4	43	11
Yhteensä	48	29	143	109
Nettopalkkiotuotot yhteensä	-14	6	-4	37

Liite 6 Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	10-12/ 2016	10-12/ 2015	1-12/ 2016	1-12/ 2015
Myytävissä olevien varojen nettotuotot				
Saamistodistukset	34	17	106	89
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	6	10	11	99
Osingot	6	10	36	53
Arvonalentumiset ja niiden palautukset	-3	-1	-16	-9
Yhteensä	43	35	137	232
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien nettotuotot				
Vakuutustoiminta				
Saamistodistukset	-11	0	-4	-1
Johdannaiset	16	1	11	6
Pankkitoiminta ja Muu toiminta				
Arvopaperikauppa	42	1	89	65
Valuuttatoiminta	11	16	38	39
Sijoituskiinteistöt	4	3	12	14
Yhteensä	61	21	146	125
Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavien nettotuotot				
Lainat ja muut saamiset	-2	0	1	1
Arvonalentumiset ja niiden palautukset		0	0	0
Yhteensä	-2	0	1	1
Vahinkovakuutuserät				
Diskonttauksen purkautuminen	-9	-9	-36	-38
Yhteensä	-9	-9	-36	-38
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	94	47	247	319

Liite 7 Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	10-12/ 2016	10-12/ 2015	1-12/ 2016	1-12/ 2015
Luotto- tai takaustappioina poistetut saamiset	0	29	37	37
Palautukset poistetuista saamisista	0	0	-1	-1
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys	27	13	41	33
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys	-4	-30	-46	-38
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	1	-2	5	-2
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	23	9	37	29

Liite 8 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Erä-päivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytavissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	9 336					9 336
Saamiset luottolaitoksilta	9 458					9 458
Johdannaissopimukset			4 292		386	4 678
Saamiset asiakkailta	18 702					18 702
Saamistodistukset		79	975	15 127		16 182
Oman pääoman ehtoiset instrumentit			0	807		807
Muut rahoitusvarat	2 520					2 520
Rahoitusvarat	40 017	79	5 268	15 934	386	61 684
Muut kuin rahoitusinstrumentit						1 290
Yhteensä 31.12.2016	40 017	79	5 268	15 934	386	62 974

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Erä-päivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytavissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	8 469					8 469
Saamiset luottolaitoksilta	9 678					9 678
Johdannaissopimukset			4 760		285	5 045
Saamiset asiakkailta	17 183					17 183
Saamistodistukset		94	852	13 714		14 661
Oman pääoman ehtoiset instrumentit				754		754
Muut rahoitusvarat	1 989					1 989
Rahoitusvarat	37 320	94	5 612	14 468	285	57 780
Muut kuin rahoitusinstrumentit						1 185
Yhteensä 31.12.2015	37 320	94	5 612	14 468	285	58 964

* Taseen erä sijoitusomaisuus sisältää vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat saamistodistukset ja oman pääoman ehtoiset instrumentit.

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		10 332		10 332
Johdannaissopimukset	4 056		341	4 398
Velat asiakkaille		16 178		16 178
Vakuutusvelka		3 008		3 008
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		19 826		19 826
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 592		1 592
Muut rahoitusvelat		3 022		3 022
Rahoitusvelat	4 057	53 957	341	58 355
Muut kuin rahoitusvelat				614
Yhteensä 31.12.2016	4 057	53 957	341	58 969

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 209		5 209
Johdannaissopimukset	4 661		298	4 959
Velat asiakkaille		17 549		17 549
Vakuutusvelka		2 917		2 917
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		19 475		19 475
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 737		1 737
Muut rahoitusvelat		2 878		2 878
Rahoitusvelat	4 661	49 766	298	54 726
Muut kuin rahoitusvelat				497
Yhteensä 31.12.2015	4 661	49 766	298	55 223

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli 268 miljoonaa euroa (221) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 9 Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 31.12.2016, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	472	495	8	975
Johdannaissopimukset	6	4 512	160	4 678
Myytävissä olevat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	464	61	281	807
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	11 276	3 525	326	15 127
Yhteensä	12 218	8 594	776	21 588

Varojen käyvät arvot 31.12.2015, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	616	215	21	852
Johdannaissopimukset	2	4 866	177	5 045
Myytävissä olevat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	418	53	283	754
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	10 385	3 043	286	13 714
Yhteensä	11 421	8 177	767	20 365

Velkojen käyvät arvot 31.12.2016, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	10	4 280	107	4 398
Yhteensä	10	4 280	107	4 398

Velkojen käyvät arvot 31.12.2015, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	35	4 789	135	4 959
Yhteensä	35	4 789	135	4 959

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity-sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistettut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais-sopimukset	Myytavissä olevat	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2016	21	177	569	767
Tuloslaskelman nettotuotot	-13	-16	-11	-41
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			19	19
Hankinnat			61	61
Myynnit			-48	-48
Siirrot tasoon 3			124	124
Siirrot tasosta 3			-105	-105
Päättävä tase 31.12.2016	8	160	608	776

Rahoitusvelat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais-sopimukset	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2016		135	135
Tuloslaskelman nettotuotot		-28	-28
Päättävä tase 31.12.2016		107	107

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2016

Milj. €	Korkokate	Sijoitus-toiminnan nettotuotot	Laaja tuloslaskelma/Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot kauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-13			-13
Realisoitumattomat nettotuotot	11	-11	19	19
Nettotuotot kaudelta	-2	-11	19	6

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisen arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2016 aikana.

Liite 10 Johdannaissopimukset

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5v	>5v	Yhteensä	Varat	Velat
31.12.2016, milj. €						
Korkojohdannaiset, josta	43 438	89 073	67 384	199 895	4 113	4 047
Keskusvastapuoliselvitetävät	7 919	33 999	30 761	72 679	1 186	1 335
Valuuttajohdannaiset	29 989	11 607	3 644	45 241	1 693	1 676
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		6		6	1	
Luottojohdannaiset	19	296	13	328	10	7
Muut johdannaiset	285	553	2	840	64	23
Johdannaiset yhteensä	73 732	101 535	71 043	246 310	5 881	5 753

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5v	>5v	Yhteensä	Varat	Velat
31.12.2015, milj. €						
Korkojohdannaiset, josta	42 705	94 574	65 165	202 445	4 421	4 333
Keskusvastapuoliselvitetävät	7 712	26 807	24 664	59 183	890	863
Valuuttajohdannaiset	31 199	9 769	6 706	47 674	1 529	1 480
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	282	6		288	15	
Luottojohdannaiset	15	126	82	223	10	13
Muut johdannaiset	208	733	14	955	83	62
Johdannaiset yhteensä	74 410	105 208	71 966	251 584	6 057	5 888

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on netotettu taseessa.

Liite 11 Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

31.12.2016, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitus- varojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	5 829	-1 151	4 678	-2 472	-1 177	1 030

31.12.2015, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitus- varojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	5 915	-870	5 045	-3 446	-1 030	568

Rahoitusvelat

31.12.2016, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitus- velkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	5 704	-1 307	4 398	-2 472	-1 139	786

31.12.2015, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitus- velkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	5 799	-840	4 959	-3 446	-1 061	452

* Ml. käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yhteensä -147 (22) miljoonaa euroa.

** Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja.

*** Käytäntönä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaistavapuoilien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Helmikuussa 2013 siirryttiin EMIR-asetuksen (Regulation (EU) No 648/2012) mukaiseen keskusvastapuoliselvitykseen. Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden väliin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssialan Keskusliiton johdannaisyleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 12 Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

31.12.2016, milj. €	Ei arvonn- alennettu (brutto)	Arvonn- alennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamisryh- mäkohtai- set arvonn- alentumiset	Tase- arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	9 460		9 460		2	9 458
Saamiset asiakkailta, josta	17 434	243	17 677	219	23	17 435
pankkitakaussaamiset	0	2	2	2	0	0
Rahoitusleasing	1 268		1 268			1 268
Yhteensä	28 161	243	28 405	219	25	28 160
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	15 463	242	15 706	218	12	15 475
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 467		10 467		2	10 464
Kotitaloudet	1 558	1	1 559	1	11	1 548
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	290	0	290	0	0	290
Julkisyhteisöt	383		383		0	383
Yhteensä	28 161	243	28 405	219	25	28 160
31.12.2015, milj. €	Ei arvonn- alennettu (brutto)	Arvonn- alennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamisryh- mäkohtai- set arvonn- alentumiset	Tase- arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	9 680		9 680		1	9 678
Saamiset asiakkailta, josta	16 008	252	16 261	224	19	16 018
pankkitakaussaamiset	0	10	10	10	0	0
Rahoitusleasing	1 166		1 166			1 166
Yhteensä	26 854	252	27 106	224	20	26 862
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	14 385	252	14 637	224	11	14 402
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 567		10 567		2	10 565
Kotitaloudet	1 351		1 351		7	1 344
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	207	0	207	0	0	207
Julkisyhteisöt	344		344		0	344
Yhteensä	26 854	252	27 106	224	20	26 862

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset 31.12.2016, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		95	95	81	13
Todennäköisesti maksamatta jäävät		268	268	133	135
Lainanhoitajoustot	35	20	55	5	50
Yhteensä	35	382	417	219	198

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset 31.12.2015, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		111	111	93	17
Todennäköisesti maksamatta jäävät		242	242	128	113
Lainanhoitajoustot	47	9	56	3	54
Yhteensä	47	362	409	224	184

Tunnusluku, %	31.12.2016	31.12.2015
Saamiskohtaiset arvonalentumiset, % ongelmasaamisista	52,6 %	54,9 %

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) omaavat sopimukset. Lainanhoitajoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyystä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk.

Liite 13 Vakuutustoiminnan velat

Milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Korvausvastuu		
Eläkeuotoinen korvausvastuu	1 434	1 386
Muu korvausvastuu	988	970
Korkotäydennys (vakuutusvelan suojien arvo)	8	0
Yhteensä	2 430	2 357
Vakuutusmaksuvastuu	578	560
Yhteensä	3 008	2 917

Liite 14 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Joukkovelkakirjalainat	11 738	12 937
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	8 088	6 538
Yhteensä	19 826	19 475

Liite 15 Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

	Myytävissä olevat rahoitusvarat			Yhteensä
	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Rahavirran suojaus	
Milj. €				
Avaava tase 1.1.2016	32	77	11	120
Käyvän arvon muutokset	78	47	1	126
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-12	-27		-38
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	16		16
Siirrot korkokatteeseen			-9	-9
Laskennalliset verot	-13	-7	1	-19
Päättävä tase 31.12.2016	85	106	6	197

	Myytävissä olevat rahoitusvarat			Yhteensä
	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Rahavirran suojaus	
Milj. €				
Avaava tase 1.1.2015	102	112	17	231
Käyvän arvon muutokset	-70	18	4	-48
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-19	-70		-88
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	1	8		9
Siirrot korkokatteeseen			-11	-11
Laskennalliset verot	18	9	1	28
Päättävä tase 31.12.2015	32	77	11	120

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 245 miljoonaa euroa (150) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 49 miljoonaa euroa (30). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvomuutoksia yhteensä 139 miljoonaa euroa (107) ja negatiivisia arvomuutoksia yhteensä 7 miljoonaa euroa (12).

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen, myyntitappioiden ja tulospaikkausten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 16 Annetut vakuudet

Milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Kiinnitykset		1
Pantit	1	3
Muut	4 973	528
Muut annetut vakuudet		
Pantit*	3 351	3 969
Annetut vakuudet yhteensä	8 324	4 501
 Vakuudelliset muut velat	 3 443	 507
Vakuudelliset velat yhteensä	3 443	507

* josta 1 500 miljoonaa euroa päivän sisäisen limiitin vakuuksia.

Liite 17 Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Takaukset	716	765
Takuuvastuut	1 460	1 402
Luottolupaukset	5 470	5 745
Lyhytaikaisiin kauppatautumiin liittyvät sitoumukset	344	173
Muut*	677	394
Yhteensä	8 667	8 480

* Josta vahinkovakuutustoiminnan sitoumukset pääomarahastoihin 156 miljoonaa euroa (121).

Liite 18 Luottolaitosvakavaraisuus

Luottolaitosvakavaraisuus on esitetty EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) (CRR) mukaisesti.

Omat varat, milj. €	31.12.2016	31.12.2015
OP Yrityspankki -konsernin oma pääoma	4 005	3 741
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-279	-365
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	-6	-11
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	3 720	3 364
Aineettomat hyödykkeet	-76	-73
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisu	-23	-20
Ennakoitu voitonjako	-201	-155
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-126	-115
Ydinpääoma (CET1)	3 295	3 001
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	140	192
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	140	192
Ensisijainen pääoma (T1)	3 435	3 193
Debentuurilainat	1 193	1 207
Toissijainen pääoma (T2)	1 193	1 207
Omat varat yhteensä	4 628	4 400

Pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Kesäkuussa 2016 lunastettiin takaisin JPY10 miljardin pääomalaina, josta omiin varoihin oli vertailukaudella luettu 52 miljoonaa euroa.

Kokonaisriski, milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Luotto- ja vastapuoliriski	19 354	18 155
Standardimenetelmä (SA)	1 861	1 778
Valtio- ja keskuspankkivastuut	33	23
Luottolaitosvastuut	51	53
Yritysvastuut	1 623	1 575
Vähittäisvastuut	12	75
Muut **	64	51
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	17 493	16 377
Luottolaitosvastuut	1 141	1 147
Yritysvastuut	11 551	10 725
Vähittäisvastuut	983	710
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset *	3 741	3 730
Muut	77	65
Markkina- ja selvitysriski, standardimenetelmä	1 329	1 450
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	1 163	1 297
Muut riskit***	253	390
Yhteensä	22 099	21 292

* Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 3,7 miljardia euroa OP Ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

** Muiden vastuiden riskipainosta 45 miljoonaa euroa (31) on laskennallisia verosaamisia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomasta vähentämisen sijaan.

*** Vastuun arvonnoikaisu (CVA)

Suhdeluvut, %	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	14,9	14,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	15,5	15,0
Vakavaraisuussuhde	20,9	20,7

Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	14,9	14,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	14,9	14,1
Vakavaraisuussuhde	20,3	19,8

Pääomavaatimus, milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Omat varat	4 628	4 400
Pääomavaatimus	2 327	2 238
Puskuri pääomavaatimukseen	2 301	2 162

Pääomavaatimus muodostuu minimivaateesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Liite 19 Vastuut luottoluokittain

Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)

31.12.2016

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	1 028	92,5	0,0	44,7	154	15,0	0
2,5-5,5	13 003	74,9	0,2	44,3	4 956	38,1	10
6,0-7,0	3 671	71,4	1,2	44,1	3 440	93,7	19
7,5-8,5	1 932	69,6	4,4	44,5	2 732	141,4	38
9,0-10,0	116	54,3	22,7	44,7	268	230,8	12
11,0-12,0	374	53,2	100,0	46,1			173
Yhteensä	20 124	74,0	0,9	44,3	11 551	58,5	252

31.12.2015

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	1 119	92,1	0,0	44,7	167	14,9	0
2,5-5,5	12 410	70,9	0,2	44,5	5 031	40,5	11
6,0-7,0	2 823	72,3	1,3	44,4	2 759	97,7	16
7,5-8,5	1 658	70,7	4,4	44,5	2 371	143,0	32
9,0-10,0	181	54,7	17,6	44,1	397	219,3	14
11,0-12,0	369	60,7	100,0	46,0			170
Yhteensä	18 561	71,5	0,9	44,5	10 725	59,0	243

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0. Yhteensä -rivien riskipaino keskimäärin -lukujen laskentaa on täsmennetty ja vertailutiedot on korjattu vastaavasti.

Liite 20 Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Hyväksyttävä oma varallisuus	983	1 105
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)		
Markkinariski	483	467
Vakuutusriski	293	286
Vastapuoliriski	31	27
Operatiivinen riski	43	44
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-164	-126
Yhteensä	687	698
Puskuri SCR:ään	296	407
SCR-suhde, %	143	158
SCR-suhde, % (ilman siirtymäsääntöä)	127	139

Solvenssi II luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset ja ne ovat OP Ryhmän arvion mukaisia.

Liite 21 Lähipiiritapahtumat

OP Yrityspankki -konsernin lähipiiriin muodostavat emoyhtiö OP Osuuskunta, konserniin yhdistellyt tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt, hallintohenkilöt ja näiden läheiset perheenjäsenet sekä muut lähipiiriin kuuluvat yhteisöt. OP Yrityspankki -konsernin hallintohenkilöihin luetaan OP Yrityspankki Oyj:n toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet. Lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP Osuuskunta -konsernissa.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2015 jälkeen.

Taloudellinen informaatio 2017

Arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisen tiedonantovelvoitteen perusteella OP Yrityspankki Oyj julkaisee seuraavan taloudellisen informaation:

Vuoden 2017 osavuosikatsausten julkaisupäivät:

Osavuosikatsaus 1.1.–31.3.2017	27.4.2017
Osavuosikatsaus 1.1.–30.6.2017	2.8.2017
Osavuosikatsaus 1.1.–30.9.2017	1.11.2017

Helsingissä 2.2.2017

OP Yrityspankki Oyj
Hallitus

Lisätiedot:

Toimitusjohtaja Jouko Pölönen, puh. 010 253 2691

Viestintäjohtaja Carina Geber-Teir, puh. 010 252 8394

www.op.fi, www.pohjola.fi